

Znajomość środków językowych

Material dla ucznia

Maturalny arkusz egzaminacyjny na poziomie rozszerzonym od 2015 roku będzie tak jak dotychczas zawierał komponent leksykalno-gramatyczny, którego prawidłowe rozwiązanie może zapewnić maksymalnie 24% wyniku sumarycznego. Zakres środków leksykalnych podlegających testowaniu jest określony w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej IV.1.P: 1.1) – 1.15); 8.3); 13; IV.1.R: 1.1) – 1.15); 8.2; 8.3; 13. Z kolei struktury gramatyczne, które mogą być wykorzystane w arkuszu na poziomie rozszerzonym, podane są w *Informatorze* na stronach 27–35, w prawej kolumnie tabeli.

Typy zadań będą takie same lub podobne do tych, które są aktualnie wykorzystywane w arkuszu na poziomie rozszerzonym. Pozostają:

- zadanie zamknięte – uzupełnianie luk w tekście jedną z opcji A B, C, D (aktualnie ten typ zadania występuje w II części arkusza);
- zadania otwarte:
  - ✓ zadanie sprawdzające znajomość słowotwórstwa,
  - ✓ uzupełnianie luk w krótkim tekście (typowy *cloze*),
  - ✓ transformacje,
  - ✓ tłumaczenie fragmentów zdań na język angielski.

Nowy typ zadania to uzupełnianie luk w krótkim tekście wyrazami podanymi w formie podstawowej w ramce nad tekstem. Musisz odpowiednio dobrać wyraz do luki i wstawić go we właściwej formie. Słowa w ramce mogą być różnymi częściami mowy.

Kolejne zadanie, które może pojawić się w arkuszu maturalnym na poziomie rozszerzonym, to układanie fragmentów zdań z podanych w nawiasach elementów leksykalnych. Elementy podane są w takiej kolejności, w jakiej należy ich użyć w zdaniu. W zależności od testowanej struktury leksykalno-gramatycznej niezbędne może okazać się dodanie jakiegoś wyrazu, np. przymimka, zaimka lub przedimka. W poleceniu podano liczbę wyrazów ograniczającą rozmiar fragmentu zdania do ułożenia.

ZADANIE SPRAWDZAJĄCE ZNAJOMOŚĆ SŁOWOTWÓRSTWA

Ćwiczenie 1.

A. Jaką częścią mowy powinien być wyraz, który będzie poprawnym uzupełnieniem luki? Dlaczego tak sądzisz?

1. Which applicant is the best in your _____ (ESTIMATE)?
2. The main rule in each competition is: "Never _____ (ESTIMATE) your opponent".
3. The company was criticised for its recent poor _____ (PERFORM).
4. The _____ (PERFORM) arts are those forms of art in which artists use their body or voice to convey artistic expression.
5. In 2013, Cate Blanchett received the "Outstanding _____ (PERFORM) of the Year Award".
6. "The" is the most _____ (COMMON) used English word.
7. The protesters _____ (STRONG) opposed the new regulation.
8. It will take a few months before you build up your _____ (STRONG) again.
9. The lecturer pointed out the _____ (STRONG) and weaknesses of the research.
10. We're all convinced about her _____ (SUIT) for the job.
11. I think the pink colour of this dress is _____ (SUIT) for our grandma. Brown or grey would be much better.
12. I was delighted to see how _____ (COMFORT) the room was furnished.
13. It's _____ (COMFORT) to know the agreement has been reached.
14. These high-heeled shoes can't be _____ (COMFORT)!
15. Zoo animals lack the _____ (CAPABLE) of finding food for themselves.
16. You are _____ (CAPABLE) of making any progress so I have to fire you.

B. Czy przymiotniki utworzone od wyrazów podanych w nawiasach w poniższych zdaniach powinny być pozytywne czy negatywne?

1. I don't think this programme is _____ (SUIT) for children under ten. It's too violent.
2. Your continuous assistance has made your students completely _____ (CAPABLE) of working on their own.

Ćwiczenie 2.

Przekształć wyraz podany w nawiasie, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.

1. Which applicant is the best in your _____ (ESTIMATE)?
2. The main rule in each competition is: "Never _____ (ESTIMATE) your opponent".
3. _____
4. The company was criticised for its recent poor _____ (PERFORM).
5. *The _____ (PERFORM) arts* are those forms of art in which artists use their body or voice to convey artistic expression.
6. In 2013, Cate Blanchett received the "Outstanding _____ (PERFORM) of the Year Award".
7. "The" is the most _____ (COMMON) used English word.
8. The protesters _____ (STRONG) opposed the new regulation.
9. It will take a few months before you build up your _____ (STRONG) again.
10. The lecturer pointed out the _____ (STRONG) and weaknesses of the research.
11. We're all convinced about her _____ (SUIT) for the job.
12. I think the pink colour of this dress is _____ (SUIT) for our grandma. Brown or grey would be much better.
13. I don't think this programme is _____ (SUIT) for children under ten. It's too violent.
14. I was delighted to see how _____ (COMFORT) the room was furnished.
15. It's _____ (COMFORT) to know the agreement has been reached.
16. These high-heeled shoes can't be _____ (COMFORT)!
17. Zoo animals lack the _____ (CAPABLE) of finding food for themselves.
18. You are _____ (CAPABLE) of making any progress so I have to fire you.
19. Your continuous assistance has made your students completely _____ (CAPABLE) of working on their own.

Ćwiczenie 3.

A. Jaką część mowy należy wstawić w każdą z luk 1–8? Uzasadnij swoje odpowiedzi.

Knowing as much as possible about the company's past 1. _____ and future plans can help you be more confident when answering the interviewer's questions. It will also show your potential employer that you have a genuine interest in working with the organisation. If you prepare well, you will make your interview more 2. _____. So, before you go for your job interview, prepare answers to the most 3. _____ asked questions.

During the interview, emphasise your 4. _____ and say what you can do to benefit the company. If you are a bundle of nerves, and are 5. _____ of remaining calm during the interview, take a few deep breaths before entering the room. Never 6. _____ the power of dress. Make sure your clothes fit correctly and that you have chosen 7. _____ accessories. If you show up wearing a black jacket with a polka dot tie, you will look out of place, feel 8. _____ and give out the wrong signals.

tekst pochodzi z **OXFORD MATURA TRAINER Poziom Rozszerzony**, str. 32

- B. Czy wyrazy w lukach nr 5, 7, 8 powinny mieć znaczenie pozytywne czy negatywne? Dlaczego tak uważasz?**
C. Czy wyraz w luce nr 4 powinien być w liczbie pojedynczej czy mnogiej? Dlaczego tak uważasz?

Zadanie egzaminacyjne

Wskazówki:

1. Przeczytaj cały tekst, aby poznać jego główną myśl.
2. Staraj się zrozumieć kontekst wokół luki, a następnie zastanów się, jaką częścią mowy powinien być wstawiony w nią wyraz.
3. Na podstawie kontekstu zdecyduj, czy wyraz uzupełniający lukę ma mieć znaczenie pozytywne czy negatywne, czy rzeczownik powinien być w liczbie pojedynczej czy mnogiej.
4. Przypomnij sobie przyrostki, które służą tworzeniu np. rzeczowników od czasowników, a także przedrostki i przyrostki, które pozwolą zmienić znaczenie wyrazu z pozytywnego na negatywne.

Uzupełnij luki 1–8, przekształcając wyrazy podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczny, spójny i poprawny gramatycznie tekst. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.

Knowing as much as possible about the company's past 1. _____ (PERFORM) and future plans can help you be more confident when answering the interviewer's questions. It will also show your potential employer that you have a genuine interest in working with the organisation. If you prepare well, you will make your interview more 2. _____ (INTERACT). So, before you go for your job interview, prepare answers to the most 3. _____ (COMMON) asked questions. During the interview, emphasise your 4. _____ (STRONG) and say what you can do to benefit the company. If you are a bundle of nerves, and are 5. _____ (CAPABLE) of remaining calm during the interview, take a few deep breaths before entering the room. Never 6. _____ (ESTIMATE) the power of dress. Make sure your clothes fit correctly and that you have chosen 7. _____ (SUIT) accessories. If you show up wearing a black jacket with a polka dot tie, you will look out of place, feel 8. _____ (COMFORT) and give out the wrong signals.

zadanie pochodzi z *OXFORD MATURA TRAINER Poziom Rozszerzony*, str. 32

UZUPEŁNIANIE LUK W TEKŚCIE WYRAZAMI PODANYMI W FORMIE PODSTAWOWEJ W RAMCE

Ćwiczenie 1.

Przeczytaj poniższy tekst. Wpisz w każdą lukę wyraz/wyrażenie z ramki, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Dwa wyrazy/wyrażenia zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki. Wyjaśnij, co przed luką lub po niej odpowiedziało ci, jaki wyraz / jakie wyrażenie należy w nią wstawić.

dangers	more difficult	times	having	newly	motorist	successful	three	independently	been made
---------	----------------	-------	--------	-------	----------	------------	-------	---------------	-----------

Young drivers may have to go back to school

Young drivers in Britain face 1. _____ to take lessons on motorways, at night and in bad weather under plans to reduce accidents. They may also have to spend up to a year learning to drive before they are allowed to take their test. 2. _____ qualified drivers could be banned from carrying anybody other than family members as passengers and from driving at night. The plans have 3. _____ to cut the number of road accidents involving under-25s and reduce the costs of providing them with insurance cover. Ministers are also considering making the driving test 4. _____ by requiring learners to drive 5. _____ for longer than at present. It is estimated that drivers who are under 25 are three 6. _____ more likely to be involved in a crash than a 7. _____ thirty years older. They also account for one 8. _____ of the number of people who die on the road. In 2011, drivers aged between seventeen and nineteen were involved in 12,000 accidents, half of which resulted in serious or fatal injuries.

zadanie pochodzi z *OXFORD MATURA TRAINER Poziom Rozszerzony*, str. 64

Ćwiczenie 2.

Przeczytaj poniższy tekst. Wpisz w każdą lukę jeden z podanych pod tekstem wyrazów/wyrażeń A, B, C, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Dwie możliwości zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki. Uzasadnij, dlaczego wybrałeś/wybrałaś daną opcję uzupełnienia.

Why explore space?

Humans have always been driven to explore the unknown and push the boundaries of science. 1. _____ all earthly territories, they moved on to explore the universe, one of the last uncharted areas available to people. The desire for space exploration has resulted in numerous 2. _____ achievements. The technologies derived from space have been 3. _____ applied to items that enhance the quality of our life, i.e. water filters and Velcro. 4. _____ to solar system exploration we get a unique opportunity to make 5. _____ in the area of communication and weather forecasting. Satellites 6. _____ to monitor changes in climate and circulation of the oceans, not to mention their use in aviation and marine navigation. Experiments can be placed 7. _____ spacecrafts and exposed to the vacuum of space, a feature 8. _____ on Earth. Without human space exploration, much of this research would have to rely on systems which are incapable of 9. _____ adjustments that humans can.

1. A. Discovering	B. Having discovered	C. Being discovered
2. A. technologies	B. technologically	C. technological
3. A. successful	B. successfully	C. succeeded
4. A. Thankfully	B. Thankful	C. Thanks
5. A. advancements	B. advances	C. advancing
6. A. used	B. are used	C. being used
7. A. aboard	B. on board	C. on the board
8. A. available	B. unavailable	C. unavailability
9. A. making	B. having to make	C. having made

zadanie pochodzi z **OXFORD MATURA TRAINER Poziom Rozszerzony**, str. 104

Zadanie egzaminacyjne

Wskazówki:

- Przeczytaj wyrazy w ramce.
- Przeczytaj cały tekst. Może już w trakcie pierwszego czytania znajdziesz znaną ci kolokację, np. *aboard spacecrafts* lub *thanks to*, i „z marszu” uzupełnisz jedną lub więcej luk.
- Przeczytaj fragment z pierwszą luką. Dokładnie przeanalizuj kontekst przed luką i po niej, pod względem zarówno struktury zdania, jak i jego znaczenia. Jeśli po luce znajduje się np. przymiotnik, to uzupełnienie luki powinien stanowić przysłówek. Spójrz na wyrazy w ramce i zastanów się, z którego wyrazu / których wyrazów jesteś w stanie utworzyć przysłówek i który przysłówek (jeśli jest kilka możliwych do utworzenia) będzie znaczeniowo pasował do przymiotnika po luce.
- Jeśli po luce występuje rzeczownik, a we fragmencie przed luką jest już czasownik, to najprawdopodobniejszym uzupełnieniem luki będzie przymiotnik. Sprawdź, które wyrazy z ramki mogą zostać przekształcone w przymiotniki.
- Kontekst podpowie ci, czy przymiotnik, który jest w ramce, ma być w stopniu wyższym czy najwyższym. *Than* i *of all* po luce stanowią podpowiedzi, również przymiotnik w stopniu wyższym poprzedzony przedimkiem w zdaniu nadrzędnym, np. *the cheaper*, i przedimek bezpośrednio przed luką podpowiedzą ci formę przymiotnika do wstawienia.
- Decydując się na wstawienie w lukę czasownika, zastanów się, niezależnie od formy czasowej, którą chcesz utworzyć, czy powinien on być w stronie biernej czy czynnej.
- Podobnie postępuj z kolejnymi fragmentami tekstu.
- Ponownie przeczytaj cały tekst, zastanawiając się, czy wyrazy z ramki, których nie użyłeś/użyłaś, na pewno nie pasują do żadnej z luk.

Przeczytaj poniższy tekst. Wpisz w każdą lukę jeden wyraz z ramki w odpowiedniej formie, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.

appear	use	report	base	major	soon	do	make	weigh	commit	hand	total	employ
--------	-----	--------	------	-------	------	----	------	-------	--------	------	-------	--------

How to act during a bank robbery

You might occasionally watch fictional bank robberies on TV, but how would you feel if you saw one in real life? However, with the increase of violence around, that is not something **1.** _____ farfetched.
 In the USA a bank robbery **2.** _____ to take place once an hour. Bank staff members are regularly trained and most of them know what to do in such a situation, but what should you do if you become a victim? Follow these **3.** _____ steps as they could come in **4.** _____ for you.
 The good news is that you may not even notice that there is a robbery. That is because the vast **5.** _____ of bank robberies take place when the robber gives the bank **6.** _____ a note saying that he or she should hand over their money. If it is obvious that a robbery is taking place, you should try to remember as many details as you can about the person or people who **7.** _____ the crime, especially any characteristic features of their **8.** _____, such as height, approximate **9.** _____ or their hair or eye colour. Try to remember what they were wearing and the direction they went. You should never try to stop the robber. Keep in mind that the quicker the robbers get the money, the **10.** _____ they will leave the bank. Write down what happened right after the incident and report it to the police. **11.** _____ this, you may breathe a sigh of relief.

zadanie pochodzi z **OXFORD MATURA TRAINER Poziom Rozszerzony**, str. 111

UKŁADANIE FRAGMENTÓW ZDAŃ Z PODANYCH ELEMENTÓW LEKSYKALNYCH

Ćwiczenie 1.

Znajdź błąd/błędy w podkreślonych fragmentach zdań.

1. Look at my arm! It's (begin/swell) begins to swell where the bee stung me.
2. The family were overcome with grief when the doctor informed them (man/pass) about a passing man.
3. I find it hard (get/used/drink) to get used to drink still mineral water in the morning.
4. More people (die/flu) died of flu since 1919 than were killed in the First World War.
5. The dentist I go to is (friend/my/ father) a friend of my father.
6. It was the first time that (I/try/use) I have tried using complementary therapies, but with no success.

Ćwiczenie 2.

Uzupełnij luki, wybierając jedną z opcji, tak aby utworzone zdania były poprawne pod względem gramatycznym i logicznym. Wyjaśnij, dlaczego pozostałe opcje są niepoprawne. Każda luka może zostać uzupełniona maksymalnie siedmioma wyrazami, wliczając w to wyrazy już podane. Kolejność wyrazów w nawiasie nie może być zmieniana.

1. A crowd (onlookers/already/gather) _____ to watch the experiment, which will be done in the shopping centre.
  - A. of onlookers have already gathered
  - B. of onlookers gathered already
  - C. of onlookers will already gather
2. For the programme to work properly, (latest/updates/must/install) _____ as soon as they are signalled.
  - A. the latest updates must have installed
  - B. the latest updates must have been installed
  - C. the latest updates will have to be installed
3. I can't (make/mistake) _____ about the date of the meeting. I'm sure it wasn't last Monday.
  - A. make a mistake
  - B. have made a mistake
  - C. made a mistake
4. Do you realise that you were (only/one/not/carry/out) _____ the instructions?
  - A. the only one who did not carry out
  - B. only one not carrying out
  - C. the only one not to carry out
5. (you/mind/fill/in) _____ the application for a Young Scientist programme?
  - A. Would you mind filling in
  - B. Do you mind to fill in
  - C. Would you mind if I fill in
6. This computer game is (far/expensive/me/buy) _____.
  - A. far more expensive for me to buy
  - B. far too expensive that I can buy
  - C. far too expensive for me to buy
7. It would be very interesting to spend (day/see/Science Museum) _____.
  - A. a whole day to see the Science Museum
  - B. a day on seeing Science Museum
  - C. a day seeing round the Science Museum

Zadanie egzaminacyjne

Wskazówki:

1. Przeczytaj zdanie wraz z fragmentem w nawiasie. Spróbuj zidentyfikować problem/problemy gramatyczne, abyś mógł/mogła przypomnieć sobie odpowiednie reguły; zobacz, czy w zdaniu jest np. wyraz *if*, który wskazuje na zdanie warunkowe lub pytanie pośrednie; podejmij decyzję, która z tych opcji jest w zdaniu testowana.
2. Sprawdź, na jaki czas gramatyczny wskazuje kontekst / określenia czasu przed fragmentem do ułożenia lub po nim, tak aby czasownik w nawiasie wstawić w odpowiedniej formie.
3. Bądź uważny w kwestii użycia czasów – jeśli przed nawiasem widzisz czasownik w formie przeszłej, pamiętaj o zasadzie następstwa czasów.
4. Pamiętaj, że spójniki takie jak *after*, *before* występujące przed nawiasem blokują użycie czasu przyszłego we fragmencie w nawiasie.
5. Sprawdź, czy po nawiasach występuje np. *than* lub *of all*; te wyrazy podpowiedzą ci, w jakim stopniu powinien być wpisany przymiotnik.
6. Zastanów się, czy struktura gramatyczna przed fragmentem w nawiasie lub w samym nawiasie wymaga zastosowania po niej konstrukcji bezokolicznikowej czy gerundialnej.
7. Wpisz wyrazy w nawiasie we właściwej formie i zastanów się, czy niczego nie brakuje, żeby zdanie było językowo poprawne, spójne i logiczne; pamiętaj o przedimkach i przyimkach, zaimkach zwrotnych i dzierżawczych.
8. Przetłumacz zdanie, aby upewnić się, że czasownik podany w nawiasie nie jest jednym z *phrasal verbs*. Jeśli to jest *phrasal verb*, musisz zastanowić się, jaki przyimek należy do niego dodać.
9. Przeczytaj uzupełnione zdanie i sprawdź, czy nie popełniłeś/popełniłaś błędu ortograficznego.

Uzupełnij luki, wstawiając wyrazy podane w nawiasach w odpowiedniej formie i ewentualnie dodając inne wyrazy, tak aby utworzone zdania były poprawne pod względem gramatycznym i logicznym. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie sześć wyrazów, wliczając w to wyrazy już podane. W podanych fragmentach zdań nie wolno niczego zmieniać.

1. I guess this furniture (cost/fortune) _____. It looks very pricey.
2. We (look/possibility) _____ of refurbishing the lobby since we bought the hotel.
3. I'm sorry the kitchen is such a mess. We (put/dishwasher) _____.
4. The monument (stand/spot) _____ for over 100 years.
5. Sara asked her friend where (he/wait) _____ her when she left the building.
6. I didn't hear him come back as I (sleep/top floor) _____ last night.
7. I don't like dark colours so (I/rather/not/ have) _____ black furniture in our bedroom, if you don't mind.
8. According to the police report, the cottage (burglar/teenager) _____.

zadanie pochodzi z **OXFORD MATURA TRAINER Poziom Rozszerzony**, str. 15